1898 - 1963
70-ий РІК ВИДАННЯ І СЛУЖБИ СВОЄМУ НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІСТРАЦІЯ: "SVOBODA", 81-83 GRAND ST. JERSEY CITY 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArclay 7-4125
УНСоюз: BArclay 7-5337

РІК LXX. Ч. 51. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 19-го БЕРЕЗНЯ 1963 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MARCH 19, 1963 No. 51. VOL. LXX.

В КОСТА РІКА ПОЧАЛАСЯ ВЕРШИННА КОНФЕРЕНЦІЯ СЕРЕДУЩОЇ АМЕРИКИ

ПРЕЗИДЕНТ КЕННЕДІ НАРАДЖУЄТЬСЯ З 6-МА ПРЕЗИДЕНТАМИ СЕРЕДУЩОЇ АМЕРИКИ І ПАНАМИ

Палм Віч, Флорида. — Президент Джан Ф. Кеннеді і дернеділю 17-го березня півгодини конферували в справі кінцевого пляну конференції в Сан Хозе в Коста Ріка. Присутні були й інші дорадники Президента, які виїхали в понеділок рано 17-го березня до Сан Хозе на конференцію із 6-ма президентами держав Середньої Америки та Панами. В групі дорадників Президента крім Діна Раска знаходяться ще Едвін Мартин, асистент державного секретаря в справах латиноамериканських держав та 6-членна двопартійна конгресова делеґація, яку очолює сенатор-демократ із Аркензо Вілліям Фулбрайт і конґресмен Томас Морґан із Вест Вірджінії, — голови Сенатської та Палатної Комісій Закордонних Справ. Конференція в Сан Хозе — є першою „конференцією на вершинах", в якій беруть участь голови держав Середньої Америки. В 1956-му році президент Д. Д. Айзенгавер відбув конференцію в Панамі з 20 президентами всіх американських латинських держав. В Сан Хозе будуть президенти Коста Ріки, Гондурасу, Ґватемалі, Нікараґви, Ель Сальвадору і Панами. Конференція має тривати три дні, в понеділок та вівторок відбуватимуться наради всіх Президентів із Президентом ЗДА, а в середу президент Кеннеді прийматиме за чергою президентів всіх країн, що є учасниками конференції. Головне завдання конференції в Сан Хозе, — це знайти засоби, щоб ізолювати Кубу, щоб звідтам не поширювався комунізм до інших американських держав. Всі ті держави, представники яких беруть участь в конференції, мають протикомуністичні уряди і вже давно зірвали дипломатичні зв'язки з комуністичним режимом на Кубі. Досі втримують дипломатичні зв'язки з Кубою ще 5 таких республік: Чіле, Уруґвай, Мехіко, Бразилія і Болівія. ЗДА і країни Середньої Америки хотіли б, щоб всі американські республіки зірвали з Кубою Кастра, щоб тим способом утруднити аґентам Кастра проникати до Західньої Півкулі, і щоб виявити одностайність цілої Півкулі проти комунізму на Кубі. Країни Середньої Америки сподіваються, що ЗДА збільшать свою допомогу в рямках „Союзу для Поступу", щоб допомогти збільшити економіку та піднести життьову стопу, яка там є дуже низька в порівнянні із ЗДА. На допомогу цьому районові видали ЗДА суму $495 мільйонів після другої світової війни, під час урядування Кеннеді — $117 мільйонів. Конференція мала початися вранці в понеділок в Національному театрі в Сан Хозе, і саме тоді мав прибути туди президент Кеннеді та американська делеґація. Після привітання президентів головною вулицею міста відбудеться парадна їзда. Крім нарад мають відбутися ще численні прийняття, тому президент Кеннеді призначив середу, 20-го березня на те, щоб конферувати окремо з президентами усіх країн, що беруть участь в конференції. В понеділок президент Кеннеді в американській амбасаді вітав американську колонію в Коста Ріка.

Опитування виявляють, що 63 відсотки підтримують Кеннеді, а Рокефеллера тільки 30 відсотків

Принстон, Н. Дж. — Американський Інститут Публічної Опінії д-ра Джорджа Гелпупа перевів опитування, щоб ствердити, як американські виборці голосували б, коли б президентські вибори відбувалися тепер. Виявилося, що президент Кеннеді має тепер велику перевагу над своїм можливим республіканським противником, губернатором Нелсоном А. Рокефеллером. Кеннеді дістав 63 відсотки голосів опитуваних, а Рокефеллер — тільки 30; 5 відсотків опитуваних не дали відповіді. Д-р Ґеллуп стверджує, що важко є перемогти президента, коли він старається про перевибір, і пригадує, що демократи не могли виграти виборів проти популярного президента Айзенгавера, коли він кандидував в 1956-му році. Переведені на весні 1955-го року опитування дали такі висліди (тоді проти Айзенгавера в опитуваннях мав кандидувати губернатор Ню Йорку Аверелл Гарриман, а в дійсності кандидував в 1956-му році Адлей Е. Стівенсон): Айзенгавер дістав 61 відсоток голосів опитуваних, а Гарриман — 30; 9 відсотків не дали відповіді. Становище Кеннеді є ще сильніше, як Айзенгавера в 1955-му році, бо Кеннеді є провідником партії, що має велику більшість, а в 1955-му році республіканці не мали в Конґресі більшости.

ЛІКАРІ ПОБОЮЮТЬСЯ ЗА ЗДОРОВ'Я ТРУМАНА

Індепенденс, Мізурі. — Приятелі та лікарі колишнього президента Гаррі С. Трумана який в травні цього року закінчить 79 років життя, побоюються за його здоров'я від того часу, коли він не видужує в такому темпі з недавньої операції пахвинної пропуклини, як сподівалися. На домагання лікарів Г. Труман відкликав всі зобов'язання виголошувати промови, між іншими промову у Вашингтоні.

ДЕНЬ СВ. ПАТРИКА В ЗДА

Американські ірляндці святкували в неділю 17-го березня цього року урочисто своє традиційне свято — День св. Патрика. Цього дня відбулися не тільки церковні відправи, але й маніфестаційні паради і походи у Вашингтоні, Ню Йорку, Філядельфії та інших містах ЗДА. На фото: конґресмен ірляндського походження Майкел Дж. Кірген з Огайо декорує президента Кеннеді зеленою квіткою.

Президент відклав військову службу всім батькам, з виїмком лікарів і дентистів

Палм Віч, Флорида. — 15-го березня президент Кеннеді видав зарядження, згідно з яким відкладається військову службу всім тим рекрутам, які є батьками. Але це зарядження не відноситься до лікарів, дентистів і ветеринарних лікарів. Згідно з цим зарядженням зареєстровані рекрути, які є батьками і які були в клясі 1-А, переходять до кляси 3-А. Це значить, що їхня військова служба є відкладена, і що вони не є від неї звільнені. Секретар Білого Дому П'єр Салінґер заявив журналістам, що і в клясі 3-А батько може бути покликаний до війська, але там є менша можливість, як в клясі 1-А. 15-го березня Сенат ухвалив закон, згідно з яким продовжується на 4 роки закон про обов'язкову військову службу, це значить до 1-го липня 1967-го року.

Шевченкові роковини відзначили НТШ й УВАН урочистою науковою конференцією

Ню Йорк. — Цьогорічні Шевченкові роковини, 149-річчя з дня його народження і 102-річчя з дня його смерти відзначено тут урочистою науковою конференцією, що її, згідно з усталеною вже традицією, влаштували Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА й Українська Вільна Академія Наук у ЗДА в неділю 17 березня в головній залі Українського Інституту Америки. Відкрив конференцію представник НТШ в ЗДА і член Гол. Ради НТШ проф. Володимир Калина, покликуючи до президії присутнього на залі голову НТШ в Европі і довголітнього генерального секретаря НТШ проф. Володимира Кубійовича, віце - президента УВАН у ЗДА проф. Дам'яна Горняткевича та обидвох прелеґентів проф. Бориса Мартоса і ред. Богдана Кравцева. Проф. Б. Мартос виголосив доповідь про „Суспільні й політичні погляди Т. Шевченка" із насвітленням джерел і головних напрямних Шевченкового світогляду. Після цього ред. Б. Кравців дав перегляд перекладів з Шевченка на світові мови, стверджуючи у висновку, що слава і слово Шевченкове йдуть по всьому світі і що сьогодні поетичні твори Т. Шевченка перекладені на 48 мов світу. Закрив конференцію проф. Дам'ян Горняткевич, дякуючи доповідачам за доповіді і численним присутнім за участь у вшануванні роковин Т Шевченка.

Помер Михайло Орест, видатний український поет і літературознавець

Авґсбурґ, Зах. Німеччина. — У вівторок, дня 12 березня тут помер ненадійно після короткої важкої недуги відомий український поет, літературознавець і перекладач Михайло Орест, що його справжнє прізвище було Михайло Костьович Зеров. Покійний, народжений дня 27-го листопада 1901 року в Зінькові на Полтавщині, був братом відомого українського поета й історика літератури Миколи Зерова, знищеного Совєтами в другій половині 30-их років. Почав писати Мих. Орест на Україні, але ж репресований так само, як і його брат, із першими своїми друкованими творами виступив щойно 1944 р., переїхавши до Львова і згодом на еміґрацію в Західню Німеччину, де в Авґсбурзі жив до останнього часу. Покійний був автором низки збірок оригінальних поезій — „Луни літ" (1944), „Душі і доля" (1946), „Держава слова" (1951), „Гість і господа" (1952) та ін. Був також Михайло Орест одним із найвидатніших українських перекладачів і збагатив українську перекладну літературу рядом антологій французької, німецької та західньо - европейської поезії. Як літературознавець дав кілька важливих досліджень до історії літературного процесу в Україні 1920—30 років. Похорони сл. п. д-ра Миколи Костьовича Зерова — Михайла Ореста відбулися в суботу 16-го березня ц. р., на кладовищі Вальдфрідгоф у Мюнхені.

Союз Українок в Нюарку уладив „Зустріч журналістів з громадянством"

Нюарк. — Активний 28-ий Відділ Союзу Українок у Нюарку, який раз - у - раз улаштовує різні публічні імпрези, уладив під гаслом „Зустріч українських журналістів з громадянством" в неділю 17 березня ц. р. „Живу газету", на якій виступали такі українські журналісти: Ірина Пеленська, вдова по відомому ученому Е. Ю. Пеленському, що помер в Австралії, відчитала статтю „Українська жінка на рідних землях у світлі дійсности", — ред. Іван Кедрин: „Українська преса в минулому і сучасному", Ольга Кузьмович: „Молода українка під сьогоднішню пору (Світла й тіні виховання молодого покоління)" та ред Василь Качмар: „Митрополит Кир Йосиф Сліпий". Вечір відкрила голова названого Відділу Союзу Українок Анна Настюк, яка пригадала культурну діяльність того Відділу в минулому, а головувала імпрезова референтка Відділу Ліда Гладка. Велика заля Української Централі була вщерть повна гостей, які при столиках за закусками і кавою перевели гарний товариський вечір. Публіка зустріла надзвичайно тепло всіх прелеґентів.

Єгипет, Сирія і Ірак рішили створити державну федерацію

Каїро. — Президент Об'єднаної Арабської Республіки і амбасадори Сирії та Іраку рішили після дводенних нарад в минулий четвер і п'ятницю, що разом виповнили 15 годин, створити спільну федерацію з залишенням кожній з тих держав власної самостійности, але з пов'язанням всіх їх наддержавною екзекутивою з Нассером у проводі. Подробиці мають бути узгіднені в дальших нарадах і щойно тоді стане відомо, в якій мірі Сирія та Ірак збережуть свою незалежність та в якій мірі залежні будуть насправді від верховодтва Нассера. За газетними інформаціями, рішено залишити вільний доступ до тієї федерації Єменові та Альжирії, які покищо у тих нарадах не брали участи. Підставу до тієї федерації створили революційні переворотн — в Іраку з 8 лютого ц. р. та в Сирії з 8 березня ц. р., причому в обох тих випадках до влади в тих країнах прийшли діячі з соціялістичної, але антикомуністичної партії Баат. В усіх цих подіях, як і в попередньому перевороті в Ємені, відіграли поважну ролю інтриги єгипетського президента Нассера, який мріє про лідерство над цілим арабським світом від Атлянтику по Перську затоку.

Китайські комуністи вимагають „чистки" у кремлівській верхівці

Прага. — В „Огляді світового марксизму", який появляється в Празі, як контрольований Москвою журнал міжнародного комуністичного руху, появилась в останньому числі наприкінці минулого тижня велика стаття, яка обвинувачує китайських комуністів, що вони перевели були „обурливі" атаки проти комуністичної партії СССР: „її лідери були оскаржені в ревізіонізмі та піднявся був крик, щоб їх геть відсунути". Цей комуністичний журнал таврує китайських комуністів за те, що „нанесено удар проти партії, яка є узгіднюючим осередком". Водночас той часопис, боронячи теорію Хрущова про конечність „співіснування", закидає китайським комуністичним проводирям, що вони „заплутались в псевдо - революційній фразеології". Західні коментатори, нав'язуючи до тієї статті в праському комуністичному журналі вбачають в ній доказ, що Хрущов не прийме запрошення Мао Тсе-тунґа на розмови до Пейпінґу та що буде туди вислана щонайвище делеґація з російських большевиків другого гарнітуру. Сам Хрущов від'їхав під кінець минулого тижня на Крим і нічого не відповів на згадані запросини, що їх дістав від Мао- Тсе-тунґа.

Вол. Дідик обраний на голову Окружного Комітету Відділів УНСоюзу в Дітройті

Володимир Дідик

Володимир Гірняк

Дітройт. — Минулої суботи, 16-го березня, тут відбулися річні збори Окружного Комітету Відділів Українського Народного Союзу, в результаті яких обрано нову Управу з Володимиром Дідиком, бувшим довголітнім головним радним УНС, на чолі. Збори відбулися в приміщенях місцевого Українського Народного Дому з участю 30 репрезентантів усіх 11 відділів округи, включно з Віндсором. Звіти управи і дебати над ними виявили однаково і успіхи, і невдачі в союзовій праці, зокрема в організаційній ділянці. В дебатах підкреслено, що головною причиною ряду недомагань був брак окружного організатора. Ситуація змінилася в грудні м. р., як до організаційної праці в Окрузі приступив колишній головний контролер та заслужений довголітній союзовий діяч, Володимир Гірняк. Уже перші місяці його організаційної праці на терені округи Дітройт-Віндсор піднесли організаційну працю та її успіхи в окрузі з одного з останніх на одне з перших місць. Вичерпний звіт із своєї праці склав п. Вол. Гірняк. Екзекутивний Комітет репрезентував на цих нарадах заступник головного предсідника інж. Степан Куропась. У своєму слові він з'ясував розвиток і стан УНСоюзу в минулому році та познайомив учасників з плянами в цьому році, звертаючи окрему увагу на організаційну кампанію, яка ведеться тепер для відзначення 70-річчя основоположника УНСоюзу та його офіціяльного органу, „Свободи".

Після звітів та дебат і слова інж. Куропася, намічено плян праці Округи на біжучий рік, зокрема рішено приготовити і виконати відповідний організаційний плян та відбути ряд імпрез в цьому і влаштувати Союзовий День імпрезу для відзначення 70 річчя „Свободи'. До нової управи Окружного Комітету кооптовано п. Василя Папіжа, як пресового референта який вже й досі був одним з головних дописувачів „Свободи" про українське життя зокрема союзове на терені Дітройту. Перебіг та вислід зборів, одних з найбільш ділових, вже сам по собі міг бути гарантією, що після них союзова праця в Окрузі вступить на шлях нового й великого розвитку.

Філядельфійський „Тризуб" здобув блискучу перемогу над італійцями з Балтімору

Філядельфія, Па. — У змаганнях копаного м'яча, що вудбулися тут у неділю, дня 17-го березня ц. р., між філядельфійським „Тризубом" та чемпіоном Мериленду Спортовим Клюбом „Італія" з Балтімору, українська футбольна дружина розгромила італійців основно, здобуваючи перемогу з відношенням 13 до 0. Цією своєю перемогою філядельфійський „Тризуб" закваліфікував себе до дальших гор в рамцях Крайового Віккритого Турніру за першенство східніх стейтів ЗДА. У відбутих змаганнях ворота для „Тризуба" здобули: Нога — 4, Чижович — 4, Олівер — 2, Ферейра — 2 і Манджіні — 1.

АМЕРИКА ЗГОЛОСИЛА ПРОТЕСТ ПРОТИ ЛІТАКІВ СССР НАД АЛЯСКОЮ

Вашингтон. — ЗДА в неділю 17-го березня чекали на вияснення Москви в справі совєтських літаків, що три дні передтим порушили американський суверенний повітряний обшир, летючи над Аляскою. Американський амбасадор в Москві Фой Д. Колер протестував в міністерстві закордонних справ проти того, що 2 совєтські літаки 15-го березня літали понад територією стейту Аляска. Два совєтські розвідчі літаки залетіли були на американську територію коло 30 миль вглиб Аляски. Американські нищильники вислідили ворожі літаки за допомогою радару і були біля них, але не стріляли. В переданій Москві ноті остерігається СССР, щоб він ужив усіх конечних заходів для того, щоб не повторились подібні випадки. Представник державного департаменту заявив, що це явний перший випадок, коли совєтські літаки були над американською територією. Губернатор Аляски демократ Вілліям Еґен і сенатор - демократ Е. Л. Бартлет заявили, що випадок із налетом совєтських літаків на Аляску свідчить про те, що треба кращої протилетунської оборони того стейту. „Ми домагалися довший час опіки над північно - західнім узбережжям, але Пентаґон не вислухав нашої просьби — сказав губернатор Аляски. Подібно заявив сенатор Бартлет у Вашингтоні. Цей випадок стався тоді, коли погіршилися відносини між СССР і ЗДА, як це свідчить справа Куби, неуспіх конференції в справі контролі атомової енергії та роздратований тон совєтської пропаґанди проти ЗДА, головним чином в державах Латинської Америки. Негайно повідомлено про цей випадок президента Кеннеді, який перебував тоді на Флориді, звідки мав відлетіти до Сан Хозе на конференцію 6-ох президентів латиноамериканських держав. Одночасно деякі американські коментатори твердять, що американський Уряд не хоче робити з цієї справи великого шуму, не виключаючи, що ті совєтські літаки, що летіли у висоті 17,000 до 30,000 стіп із швидкістю 430 миль на годину і запустились вглиб Америки на 20 миль, могли зробити це „помилково" й ненароком та що ЗДА задовольняться совєтськими перепросинами. Однак покищо СССР не дав узагалі ніякої відповіді.

Папа перевів беатифікацію першої американки, монахині Сетон

Рим. — В неділю 17-го березня ц.р. на урочистій церковній церемонії в соборі св. Петра у Римі проголошено американську монахиню Елізабет Анну Сетон „беата" — блаженною. У довшій промові під час цієї церемонії, Папа прославляв монахиню Сетон, як „геройку" З'єдинених Держав. Уперше в історії таких церемоній — нюйоркський кардинал Франсіс Спелман що-кілька речень сказаних Папою по-італійськи — перекладав на англійську мову. Папа звернув увагу в своїй промові, що Елізабет Сетон жила і діяла у Балтиморі, Мериленд, саме в тому часі, коли молода американська республіка почала займати важливе місце між народами світу й давати докази невичерпних можливостей в кожному полі". Елізабет Сетон народилась 1774 р. й жила до 1821. Як вдова й мати п'ятеро дітей, Елізабет Сетон перейшла з протестантизму на католицизм, заснувала жіночий монаший орден Сестер Милосердя („Йозефітки" — „Харитки"), призначений для заснування шкіл і шпиталів та несення людям всебічної допомоги. Таким чином вона стала засновницею американського типу парафіяльних шкіл. На тій церемонії в соборі св. Петра було приявних коло 6.000 осіб, з того коло 4.000 американців з двома кардиналами і багатьма єпископами. Папа перевів церемоніял в асисті 28-х кардиналів та численних архиєпископів і єпископів. Між приявними була також 15-літня Анна Тереса О'Нілл з Балтимору, яка була чудесно вилікувана тому 11 років, коли її батьки завели над могилу Елізабет Сетон. Анна О'Нілл хворіла на невиліковальну недугу пістряка крови (левкемію). Другою особою, що так само завдячувала Елізабет Сетон своє чудесне виздоровіння була Гертруда Корзендорфер, хвора на розвинений вже пістряк підшлункової залози. В обох випадках лікарі не могли згодом знайти ніякого сліду тих страшних і невиліковальних недуг. Проголошення американки Елізабет Сетон на церемонії беатифікації „блаженною" є останнім ступнем до проголошення „святою" на церемонії канонізації.

Де Ґоль відвідав королеву Голляндії

Гаґа. — В минулу суботу 16 ц. м. французький президент Шарль де Ґоль склав пригодинну візиту голляндській королеві Юліяні, ревізитуючи її за її відвідини в Парижі ще у вересні 1961 р. Ці теперішні відвідини устійнено ще перед зірванням через „вето" де Ґоля переговорів з Британією про її приступлення до Европейської Економічної Спільноти, що значно погіршило французько - голляндські взаємини. Однак де Ґоль настоював на збереження умови щодо його відвідин. Голляндські військо і поліція пильнували, щоб не було атентату на де Ґоля під час подорожі й перебування на голляндській території. Тому проголошено, що обід у честь де Ґоля відбудеться у двох місцях — щоб збаламутити евентуальних змовників.

В АМЕРИЦІ

• **Цього року День св. Патрика** припадав в неділю 17-го березня, і конґресмени ірляндського походження відзначили те народне ірляндське свято в четвер 14-го березня. Між ними був і Президент, дідусь якого народився в Ірляндії. Президент дістав зелений гвоздик до петельки в одягу.

• **Канадійський 4-річний хлопець** виїхав на кораблі „Квін Елізабет" з Ню Йорку до Англії, у після того його батько в провінції Алберта довідався, що собака, який подряпав був його сина, міг мати скаженину. Американський Уряд Здоров'я зарядив вислати гелікоптером вакцину проти скаженини на корабель, що був вже 250 миль від Ню Йорку, де негайно защеплено хлопця. Коли ветеринарна експертиза не ствердить скаженини в неживого вже собаки, тоді припинять щепити дитину, яка мала б дістати кільканадцять застриків.

• **Федеральне Бюро Інвестиґації** повідомляє, що досі впродовж 13-ох років вдалося заарештувати 164-ох злочинців, прізвища яких є на дошці „найбільше пошукуваних". 10 злочинців не вдалося зловити.

• **Преса поширює вістки про те**, що число членів родини Президента має збільшитися цього року. Головний прокуратор Роберт Ф. Кеннекі і його дружина Етеля сподіваються 8-ої дитини в липні цього року, а наймолодший Президентів брат сенатор Едвард Кеннеді і його дружина Джови сподіваються третьої дитини в серпні ц. р.

У СВІТІ

• **Комуно - болгарський прем'єр** Тодор Жівков перестеріг своїх земляків, що плянована механізація у болгарському сільському господарстві принесе з собою безробіття для якого пів мільйона осіб, для яких треба інших варстатів праці. Болгарія нараховує тепер взагалі тільки 8 мільйонів мешканців.

• **У Москві** державний комуністичний апарат зорганізував в минулу середу демонстрацію студентів, в тому числі багатьох арабів, перед іракською амбасадою з приводу переслідування комуністів за теперішнього нового режиму в Іраку. Студенти обкидали будинок амбасади кількадесятьма пляшинками чорнила, що їх їм заздалегідь роздано. Поліціянти байдуже придивлялись. Іракська преса гостро протестує проти втручання Москви в її внутрішні справи та пригадує, що Москва мовчала, коли попередній уряд Абдул Карім Кассема, що його підтримували комуністи, правив терором.

• **Юзеф Циранкевіч**, комуно-польський прем'єр, вертаючись з відвідин у мексиканського президента Адольфо Льопез Матеоса, зупинився на кілька годин в Ню Йорку, де відвідав генерального секретаря Об'єднаних Націй У Танта. На пізнішій пресовій конференції виявив, що разом з мексиканським президентом вони журились нібн войовничою поставою американського громадянства у відношенні до Куби Кастра.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

В обороні волі

Асистент державного секретаря в справах Латинської Америки, Едвін М. Мартін, складаючи з кінцем минулого тижня свідчення перед одною з комісій Конгресу ЗДА, заявив виразно й недвозначно, що ЗДА готові в потребі активно заанґажуватися в обороні волі кожної країни Латинської Америки проти комуністичної загрози. Це стосується не тільки до безпосередньої комуністичної агресії, але й до всіляких імпортованих комуністичних „революцій", що їх тепер совєтські специ приготовляють на Кубі.

Твердження Мартіна не було голословне. Історія, мабуть, уже і в цьому випадку навчила Америку, яка виразно симпатизувала колись революційному рухові Кастра проти кубинського диктатора Батісти, яка була одною з перших, що визнала режим Кастра після успішного перевороту і не тільки морально, але й матеріяльно у відповідній мірі допомогла перетворити кастрівську Кубу в гадину за пазухою Латинської Америки.

Не тільки сама Куба, але й документально стверджена підготова на Кубі до експансії та експорту комуністичних заворушень та переворотів в інших країнах Центральної і Південної Америки змусили уряд ЗДА зайняти виразне становище і провести відповідну підготову, щоб рішучі слова підтримати в разі потреби рішучими ділами. Для характеристики цих заходів може послужити повідомлення у відомому журналі „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" з датою 18-го березня цього року про вишкіл спеціяльних військових частин для боротьби проти комуністичних партизанів. З того повідомлення виходить, що в зоні Панамського каналу, у Форт Гулік, існує спеціяльна школа, в якій південноамериканських військовиків навчається, „як бити комуністів в їх власній спеціяльності". А недалечко тої школи в джунглях існує американська поліційна академія, де вишколюється фахівців в поборюванні комуністичних бунтів. Вишкіл триває від 2 до 40 тижнів і його кошти покриває уряд ЗДА. З цієї академії вже випущено 12 400 латиноамериканських старшин і вояків, а в цьому році закінчать вишкіл ще 1 300 осіб. Вишкіл охоплює не тільки військову, але й цивільну акцію для здушування імпортованих комуністичних революцій.

Це — тільки один із багатьох прикладів американської підготови до оборони волі в Західній гемісфері. Таких і подібних прикладів можна було б навести більше. До цього долучується тепер заява асистента державного секретаря, що ЗДА готові, на бажання урядів загрожених країн, також безпосередньо допомогти їм в обороні волі.

Очевидно, що всі ці справи є на порядку вершинних нарад президента Кеннеді з головами - президентами шістьох центрально - американських країн, що мали початися в понеділок, 18-го березня, в Сан Хозе в Коста Ріка та які триватимуть три дні, до середи, 20-го березня. Своє зацікавлення волею інших країн Латинської Америки та свою готовість допомогти тим країнам в обороні цієї волі ЗДА висловили і виявили вже багато разів та при різних нагодах.

Цим своїм становищем ЗДА потверджують дальший поступ в розумінні та практичному застосуванні засади Лінкольна про неподільність волі, про те, що країна не може вдержатися наполовину вільна і наполовину поневолена. Ця засада Лінкольна відносилася на поділену тоді вільну і рабовласницьку Америку, але ця засада вже не відсьогодні відноситься і до континентів та всього світу. Воля завжди буде загрожена неволею, без уваги на обшири, які їх відділюють. Тому й оборона волі вимагає поборювання неволі, де б вона не існувала. Рішуче становище ЗДА в обороні волі їх безпосередніх сусідів є надійним розвитком у цьому напрямку.

Розвал чи єдність Заходу

19-го березня цього року, саме в 14-ті роковини заснування Північно-Атлянтійського Союзу (НАТО), з'їдуться знову в Парижі міністри 15-ох держав - членів цього найсильнішого антисовєтського західнього оборонного бльоку. Однак, можна припускати, що настрій на тій конференції не буде святочний, як то годилося б з нагоди таких роковин, а радше суворо - діловий, спричинений останньою найповажнішою за всі післявоєнні роки дисгармонією міжатлантійськими союзниками. Вона виявилася у двох подіях: заблькуванні Францією участи Британії в Европейській Економічній Спільноті та у відкиненні Францією американського пляну створення колективної атомової потуги в рямцях НАТО, з обмеженням права окремих держав на власну атомову зброю.

Ці дві події кинули тінь на єдність західнього фронту. Коли деякі англійські коментатори звужують причину дисонансів до особи французького президента де Голя, який, задивлений у „велич Франції" минулих сторіч, ніби керується ресантиментами у відношенні до ЗДА й Британії з часів останньої війни, то вони цим спрощують проблему. Об'єктивніші аналітики звертають увагу на процес глибоких психологічних змін, що відбуваються в Західній Европі рівночасно із зростом економічного потенціялу, зростом добробуту та „перетравленням" тих катаклізмів, якими була для Німеччини її воєнна програ, а для Британії і Франції — кінець колоніяльної імперії. Не тільки в де Голя і французів, але й в усіх західніх европейців зросло почуття самоповаги і, так би мовити, европейської континентальної гордости, що ось вони, хай і з видатною американською допомогою, піднелися з румовищ останньої світової війни до таких висот, що нині збірна західньоевропейська продукція перевищує американську в цілому ряді ділянок, а в ділянці культури наступив буйний розквіт. Це той психологічний ґрунт, на якому зродилась нехіть до американського політичного диктату". Не тільки Франція де Голя, але й інші західньоевропейські країни не хочуть бути на 100% залежними від американської збройної потуги, головно атомової зброї, як чинника, що стримує Москву від маршу до Атлантійського океану.

У Вашингтоні, мабуть, здають собі справу з отих европейських настроїв, бо після першого „шоку", що прийшов внаслідок історичного виступу президента де Голя на пресовій конференції 14-го січня цього року і зірвання Францією переговорів з Британією 29-го січня — ні один з відповідальних речників Уряду чи Конгресу не виступає з ніякими заявами, що могли б загострювати ці дисонанси. Правда, Лондон задемонстрував був свій настрій такими дрібними колючками, як заборона княжні Маргариті відвідати Париж і проголошення в державному радіо розмови з ворогом де Голя, Жоржом Бідо. Але водночас читаємо, що британський міністер закордонних справ лорд Гюм буде старатися на згаданій конференції міністрів у Парижі злагіднити французько - британський конфлікт. У цьому дусі діє також дипломатія всіх західньоевропейських країн — Італії, Західньої Німеччини, Бельгії, Голляндії, скандинавських держав, — яким залежить і на приязні Америки, і на єдності Атлантійського пакту.

Нема сумніву, що той фронт буде збережений і скріплений. „Бунт Европи" не є тотожній з відмовою від союзу з Америкою, бо де Голь перший розуміє, що спасення Европи в тому союзі. Коли ж у той союз буде влитий трохи інший зміст приділенням більшого голосу, більшої відповідальности та більшої гідности західньоевропейським країнам, то антикомуністичний фронт на цьому тільки виграє. Свідомість потреби єдности Заходу сильніша за всі промінальні розбіжності.

ДВА, ЩО ВИБРАЛИ СВОБОДУ

Мюнхен. — Вони недавно покинули Совєтський Союз. Один — російської національности, служив в армії на Південному Кавказі, другий — естонець — у фльоті. Перший кваліфікований робітник великого підприємства на Донщині, естонець — моряк з професії. Обидва вирішили шукати вільного життя на Заході, і тому покинули країну, де „народ керує державою". Вони відповідають на питання і дають свої пояснення. Наприклад:

„Чи правда, що людність Совєтського Союзу з радістю прийняла рішення уряду про підвищення цін на м'ясо, масло та інші харчові продукти?" Вони сміються. Вони чули, що в різних республіках совєтської держави були масові протести проти надиктованої з Москви дорожнечі, знають, що подекуди ці протести були силою здушені.

„Як живуть колгоспники? чи звикли вони до колгоспної системи?"

Відповідь: „Тепер селянам у колгоспах живеться дещо легше, як було за Сталіна. Але вони негайно покинули б колгоспи, коли б могли! Одначе, партія цього не дозволяє".

„Як ставиться населення до промислових підприємств в СССР? Коли б упав комуністичний режим і настала свобода, кому мали б належати фабрики та інші промислові підприємства?"

Відповідь: „Це все має бути народним".

„Чи говорять люди між собою про політику, чи критикують уряд?"

„Молодші — так! Але старші, що пройшли школу терору під диктатурою Сталіна, більше мовчать, і молодші від них мало можуть довідатися".

„Як ставляться громадяни СССР до ліквідації культу Сталіна"?

Відповідь: „Перше не могли вірити, що Сталін наробив таких страшних злочинів, Але пізніше повірили".

„Пишеться в комуністичній пресі, що люди охоче їдуть за Урал, на цілинні землі і на будівництво нових підприємств"?

Відповідь: „Це — вигадка. Ніхто не хоче туди їхати. Людей посилають туди примусово і кожний хотів би вирватися із цілинних та інших земель".

„Чи закриває комуністична влада церкви?"

Відповідь: „Там, де вони бували, церкви є. Люди, навіть комуністи (ці, правда: потайки,) дають своїх дітей хрестити. Нагінка є від влади на евангельські громади, бо вони добре організовані і їх владі трудно контролювати. Вони моляться і слухають проповідників у приватних приміщеннях, ширять молитви, розмножені на машині, і це владі не подобається".

„Як називають в народі державу? Росія чи Совєтський Союз?"

Відповідь: „Називають Совєтським Союзом".

„Чи є на Донщині українці? І чи мають вони свої газети, школи?"

„На Донщині багато українців. Але вони там не мають ні шкіл, ні газет в українській мові".

„Чи бачили вони людей, що вернулися додому з еміґрації?"

„Так, зустрічали таких, комуністи перше дуже мило зустрічають таких поворотців, даючи їм вигідні приміщення і взагалі вигоди. Але через деякий час поворотців ставлять нарівні з мешканцями Совєтського Союзу і легковірні поворотці кленуть цілий світ, що дали себе піддурити совєтській пропаґанді".

„Чи є різниці між козаками й іншими мешканцями Донщини?"

„Немає. Тільки старі люди пам'ятають, що були колись козаками. Молодим це все байдуже".

„Чи поширене пияцтво серед людности СССР? Хто більше п'є: робітники, селяни чи інтеліґенція? Мужчини чи жіноцтво"?

„П'ють люди всіх професій, аби тільки було за що. Але жінки не п'ють і не курять. На Заході вони бачать, що тут жіноцтво п'є й курить далеко більше".

„Чи в балтійських країнах в школах є російська мова?"

„Так, її вивчають по школах, але вчать мовами місцевими від нижчої школи до університетів. Є школи російські для переселенців із Росії. В Естонії приблизно половина міської людности — це новоприбулі росіяни".

„Чи слухають в СССР закордонне радіо?"

„Хочуть слухати, але не всюди чути добре, бо глушать".

„Чи чули вони імена совєтських поетів, наприклад, Євтушенка, що об'їздив різні країни в світі?"

„Поети їх не цікавлять. Це діло студентів, які більше можуть читати".

„Як ставиться людність в СССР до чуток про війну?"

„В СССР мають симпатії до американського народу, але вірять комуністичній пропаґанді, мовляв, американський уряд затіває війну. Поширена думка, що війну може почати Німеччина. До німців немає прихильности, бо бачили політику Гітлера".

„Що думають в СССР про політику Хрущова, що всюди намагається викликати комуністичні заворушення і грозить атомовими бомбами"?

Відповідь: „Кажуть — „Не треба сунути носа, куди нас не просять!"

Записав: Н. О.

Джансон проти партійних атак на Президента за закордонну політику

Вашингтон. — Віце - президент Линдон Б. Джансон, промовляючи на прийнятті Крайової Реклямової Ради, критикував партійні атаки на президента Кеннеді, які стараються знищити довір'я громадянства до голови держави. Джансон казав, що ми говоримо і говоримо щораз більше, але не розв'язуємо цим важливих проблем, як це видко з прикладу Куби. Згідно з конституцією закордонну політику веде сам Президент, і в цій ділянці не сміє бути партійної під'їздової війни. Американський президент, казав Джансон, має найменше волі діяння в порівнянні з президентами інших держав або з монархами. Та проте виникла така ситуація, що ті права Президента обмежують члени Конґресу.

Петро Одарченко

ВІНОК ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ

(7)

Ні епоха Шевченкова, ні сучасна — не сприяли розвиткові і розквіту української поезії, але в тяжку добу миколаївської реакції, в добу національного, політичного й соціяльного поневолення українського народу з'явився „Поет для епохи" — „геніяльний Шевченко, що своєю творчістю створив українську націю і показав їй шлях до свободи і державної незалежности, що виховав мільйони свідомих борців за волю і щастя свого народу. Такого поета потребує і сучасна доба — за висловом Ліни Костенко — „не легка епоха оцей двадцятий, невгомонний вік".

Глибокі думки про ролю Т. Шевченка в збереженні й відродженні української нації висловив Дмитро Павличко в поезії „Співці нові з твоїм надхненням":

Як голос матері, як правда,
І як до школи перша путь,
Як вірність побратима й
брата,
В мені слова твої живуть...

...В найтяжчі дні ми не
померли
Через безсмертіє твоє.

Молодий талановитий поет Іван Драч присвятив Шевченкові дві поезії і величну симфонію „Смерть Шевченка". В одному з віршів Драч змалював Шевченка в образі могутнього дуба, що від нього пішли молоді дуби і розрослися у величезний гай:

Де вкраїнська розтерзана
доля
Виглядала вербою на шлях,
Першим дубом він зріс серед
поля
На солоних кріпацьких
сльозах...

... Розмаїті, розгойдані віти
Жолудями всипають наш
край.
Прислухайся, здивований
світе,
Як гуде в нас Шевченковий
гай!

В поезії „Сковорода і Шевченко" Драч показує уявну зустріч Сковороди і Шевченка і їх розмову. Сковорода скаржиться на гірку долю України, що, як перекотиполе, не знає „пристановища ніде". Шевченко висловлює віру в те, що з попелу встане прекрасний Фенікс - Україна. І український філософ Григорій Сковорода „посміхнувся":

..Він уже розгледів
Над Україною розкрилля
золоті".

Тут бачимо візію відродження України. А у величній симфонії п. н. „Смерть Шевченка" висвітлено ролю Шевченка в здійсненні цієї візії — в здійсненні національного відродження України.

Ця симфонія починається таким вступом:

Сто років — зморшка на чолі
Землі,
Всесвітні війни, революцій
грози...
Дніпро до ніг стежиною проліг
І котить славу в сиві
верболози.

Поет став морем. Далеч
степова,
І хмарочоси, й гори — ним
залиті.
Бунтують хвилі-думи і слова,
І сонце генія стоїть над ним
в зеніті.

Дно глибшає, і береги
тікають,
Аж небо рве свою блакить
високу.
І шторми піняться од краю
і до краю,
Од Вінніпеґу до
Владивостоку.

В першій частині симфонії з великою силою і експресією подано трагічний образ Матері України та її убивання за вірним сином — Шевченком, що в далекій чужині самотній і тяжко хворий доживає свої останні дні:

Петербурзьким шляхом, по
коліна
Грузнучи в заметах, боса
йшла
Зморена, полатана Вкраїна,
Муку притуливши до чола.

І намисто сипалось під ноги,
Ніби кров змерзалась на
льоту.
„Сину, сину", — слухали
дороги
Тих ридань метелицю густу.

„Може тобі липового чаю,
Чи калини спряжити бува..."
А дорога ген до небокраю —
На дорозі мати ледь жива.

Хурделяє хуґа хуртовинна,
Засипає снігом очі вщерть.
І біжить до сина Україна
Одганяти знавіснілу смерть.

Драч малює останній день поета. Це був день народження Шевченка. Полтавці прислали привітальну телеграму. На столі в пляшці з водою розцвіла гілочка вишнева — спогад про далеку рідну вишневу Україну...:

Цілу ніч на дворі вис хуґа,
Плаче, деренчить в віконнім
склі.
Ні дружини, ні дітей, ні
друга —
Тільки гілка вишні на столі.

Телеграма від полтавців.
М'ята
Віє в душу запахущий дим,
Та маленька свічка
тьмянувата
Тріскає і мружиться над ним.

... Нині вишня бризнула
суцвіттям —
В пляшці тепла гілочка
жива...
Біль пекучий... І вона,
самітня,
В цвіті вся, як в думах голова.

Умираючий поет марить. Йому ввижаються різні картини його тяжкого життя, картини життя поневоленого українського народу; він бачить знедолених жінок, катованих солдатів і чує крик: „Пора — веди!"

І він, Тарас, веде катів
людських...

Тарас веде Миколу, що його
Хотів засипати казахськими
пісками.
На спині пещеній танцює
вже вогонь.
І Олександр Романов йде
з братами,
Їх святить гнів народів...
Свист і свист.
Він опритомнів у тяжкому
горі:
Це хуртовина бляхи білий
лист
Зірвала — грімкотить і
цвьохкотить надворі.
І гасне свічка, як його життя.

І потім поет чує далекий дівочий голос. Перед ним проходять образи Закревської, Репніної, Піунової, Ликери, але понад усіма ними з'являється образ Оксани — образ першого кохання. І поет чує її ніжний голос, голос глибокого смутку і щирого кохання:

Я б тобі схилилася на груди,
Замість терну розсівала б мак.
Та мені зв'язали руки люди.
„Хай страждає, — кажуть, —
треба так,"

...Я — Оксана, вічна твоя
рана,
Журна вишня в золотих роях.
Я твоя надія і омана,
Іскра нероздмухана твоя.

Дальший розділ „Друге марення" показує „всюдисущих горобців", перевертнів, землячків - ренеґатів, пристосуванців, міщан, еґоїстів. Розділ „Третє марення" відтворює спогади Шевченка про тяжкі часи солдатської неволі. Кошмари мучать поета:

Він кричить з переляку, бо
рука вже на полюсі
Маца лисину льоду, а друга
внизу
Чорне море впізнала
по козацькому голосі
І так спрагло голубить
подніпрову лозу.

Голова в Петербург вже
уперлась — і звідти
Сунуть армії, прямо по ньому
гудуть.
І танцює імперія, і гудуть
динаміти,
Щоб добратись до серця
в поетову лють.

Після цього гіперболічного поетового страждання, викликаного шаленим танком Російської імперії по живому тілі її найбільшого поета і національного пророка, ідуть такі промовисті й багатозначні рядки, в яких показано становище України:

Він лежить горілиць. Гасне
свічка поволі.
Люто груди печуть, та нікого
нема,
І летять на Вкраїну незагоєні
болі,
Зупиняють їх ґраґи, бо
вітчизна — тюрма...

Т. Тенюк

Проблеми Відділів УККА

У жовтні 1962-го року відбувся 8-ий Конґрес УККА, на якому обрано керівні його органи на наступні 4 роки.

Хоч у праці Конґресу та Екзекутиви УККА, як у великій громадській установі, крім успіхів, були й деякі недоліки, представники всіх наших центральних організацій увійшли до УККА, символізуючи українську єдність. Вони усвідомили, що справа не в людях, які керують працею УККА і можуть змінюватися, а в тому, що УККА став громадським і політичним центром усієї української еміґрації в ЗДА, без якого вона втратила б своє політичне значення.

На зовнішньо - політичному відтинку УККА під проводом проф. Лева Добрянського веде дуже корисну працю, зайнявши серед еміґрацій поневолених Москвою народів провідне місце. Цим ми можемо радіти і гордитися, даючи УККА якнайбільшу моральну й матеріяльну підтримку.

Одначе, головна сила та значення УККА у культурно-політичній діяльності його 150 відділів, які мають стати провідними осередками нашого громадського і політичного життя на місцях. Вони повинні ініціювати всі місцеві загальнополітичні акції, як на внутрішньому, так і на зовнішньому відтинках, координувати діяльність усіх місцевих українських організацій, перевести облік і організаційно охопити всі українські родини, дбати про школи українознавства і виховання молоді, переводити збірку на Національний Фонд для праці Централі УККА і т. д.

Серед українського громадянства, а навіть серед деяких керівників наших організацій, чуємо нарікання, що, мовляв, українська еміґрація опортунізується, ідейно слабне і тому успіхів у нашому громадському житті важко сподіватися.

Дійсність, одначе, показує дещо інше: українська громада в ЗДА у своїй більшості патріотична і жертвенна, а коли трапляються в тій чи іншій громаді недоліки, то причини їх треба шукати в організаційних недоліках місцевого Відділу УККА.

Щоб підтвердити цей висновок, зупинимося над деяких етапах діяльности Відд. УККА у Філядельфії.

Українська громада Філядельфії має понад 30 000 членів, або коло 8 000 родин. В 1962-му році переведено облік усіх 113 українських організацій Філядельфії, які між собою не мають ніякого контакту. Багато з цих організацій змагають до тих самих цілей: побудувати домівку для своїх потреб, перевести статистику українців для поширення свого членства, організувати молодь, збирати фонди для своїх цілей і т. п.

Внаслідок такої нескоординованої дії, на громадському полі панує хаос. Придбано багато примітивних домівок, але немає Народного Дому, в якому могли б приміститися всі українські організації, школи українознавства та всі молодечі організації. Наша молодь, яка звикла до американських шкільних приміщень, не радо відвідує українські шкільні приміщення, клюби і домівки. Тож перед нами на ввесь зріст стоїть загроза втрати нашої високошкільної молоді та занепаду громадського і політичного життя на місцях. Деякі українські організації вже настільки слабкі, що не можуть навіть скликати річних загальних зборів і переобрати нову управу.

Був час, коли на річних зборах Відділу УККА брали участь лише представники місцевих організацій без індивідуальних платників УНФонду. Тоді на громадському відтинку постало розбиття, і УНФонд упав до мінімуму. Коли ж на підставі директиви Централі УККА на річні збори Відділу УККА допущено індивідуальних платників УНФонду, непорозуміння прикоротились і всі спільно взялися до конструктивної праці. В громаді запанував спокій, і в збірці на УНФонд Філядельфія зайняла передове місце.

Отже, впорядкування і консолідація наших громадських та політичних сил була наслідком не партійно - ідеологічних домовлень чи компромісів, а наслідком доцільних організаційних заходів, тобто,

(Закінчення на стор. 3-ій)

Федір Дудко

ГЛУМ

ОПОВІДАННЯ

(16)

Через хвилину большевицькі делеґати під охороною козаків вийшли зі штабу і сіли в авто. Сотник Сиротюк розсадив козаків, увійшов у авто, із силою защекнув дверці, сів навпроти Свірібєєва і крикнув:

— Рушай!

Авто здригнулося, загуло, затріщало, м'яко знялося з місця і, плавно похитуючись, швидко понеслося по дорозі.

∴

— Улашківці, пане сотнику! — почув Сиротюк над своїм вухом тихий Паляничин голос і, відірвавши очі від безкрайого моря зелених хлібів, озирнувся.

Авто неслося по білій широкій дорозі поміж старими дуплястими розкаряченими вербами до веселого села з білою церківцею над пишними шапками густих зелених дерев.

Улашківці!

Страшний спогад із недавньої жахливої одисеї виринув у пам'яті в Сиротюка і його очі розширилися, намагаючись зловити щось знайоме в купі розкиданих білих хаток, зелених садків, чорних крилатих млинів на горбку за селом.

Улашківці!

І розум силкувався і не міг збагнути, як це веселе, залите сонячним світлом село, таке ласкаве й ніжно-привітне зеленню своїх густих садків і широких левад, ще так недавно, всього пару місяців тому, повите густим мороком непроглядної ночі, могло таїти стільки жахливого в своїй німій таємничості...

І відмовлявся розум збагнути, силою яких законів життя винуватець усього того пережитого жаху, недавній володар його життя і смерти, цей рудий, рябий чоловік з гострим поглядом сірих вилинялих очей, що сидить тепер навпроти нього, їде під його, Сиротюковою, охороною до своїх, так само, як він, засліплених тупою ненавистю людей, готових всякої хвилини, коли б сила, стерти з лиця землі Сиротюка і тисячі, сотки тисяч людей не однакової з ними думки...

Авто закрутилося серед темних, тінявих вуличок села, проскочило повз церкву, вибігло на греблю, покрутилося ще поміж хатками й садками і вискочило в поле.

Сиротюк сидів, дивився на зелені кучеряві верби, що з полохливою швидкістю тікали назад по обох сторонах дороги, і, почуваючи неприємну близькість большевицького рудого делеґата, поглядів якого старанно уникав, прислухався до тої незрозумілої роздвоєности в душі, яка немов ділила його істоту на дві осібні, ворожі одна одній, половини.

Свірібєєв іноді нахилявся до свого товариша, щось тихо говорив йому і, показуючи головою в сторону від дороги, очевидячки, пригадував собі знайомі місця розташування большевицьких частин і недавніх боїв з українцями.

Авто м'яко і плавно обігнуло великий закрут дороги і весело понеслося назустріч новому селу.

Паляниця озирнувся і швидко нахилився до Сиротюка.

— Пане сотнику, а це ж той страшний їздець у полі коло Нехаївки!

І показав очима на чорний крилатий млин вбік від дороги.

Сиротюк повернув голову.

Невже правда? Невже цей тихий самітний млин міг наробити стільки переполоху тої страшної ночі?

— Что, знакомис места, пане сотнік, а? — почув він неприємний сухий голос і глянув на Свірібєєва.

Сірі очі большевицького делеґата світилися лукавством і насмішкою.

Сиротюк відвернувся.

В'їжджали в Нехаївку. Промайнуло кілька селянських хат, церква, школа, волость і враз замиґтів перед очима густий дерев'яний частокіл великого панського парку.

— А ви всьо-таки, пане сотнік, коґда будєтє возвращаться, заєдьте сюда. Вам тут разскажут кос-что інтєрєсноє... — сказав Свірібєєв і повернув голову вбік палацу, який на мить виглянув із-за дерев парку і, немов злякавшись погляду большевицького делеґата, швидко сховався в його густій тінявій зелені.

Сиротюк подивився на палац, на знайому, тепер зачинену браму, швидко повернув голову в другий бік і пізнав колишнє чорне, напухле, а тепер таке веселе, зелене поле за ровом, куди його вели на розстріл. І щось далеке, глибоко-таємне, немов якась давня, забута сторінка із жахливої книги, розгорнулася на мить перед ним, і рука мимоволі лягла на кобуру револьвера.

— Так, так... — сказав Свірібєєв з якоюсь їддю в голосі.

В Сиротюка з'явилося жагуче бажання кинутися на нього, схопити за горло і вдарити кулаком у це нахабне, бридке, нелюдське обличчя, потім застрілити його, як скаженого пса, і викинути з авта в глибокий, порослий бур'яном рів.

Але защебетав десь жайворонок у небі, близько-близько, радісно-радісно (чи не той, що тоді співав?), перед Сиротюком закрилися всі сторінки страшної книги і душа його полинула кудись далеко-далеко, в якусь солодку, невідому, повну чистої блакиті, щасливих співів жайворонків і тихого спокою безвість...

ПРОБЛЕМИ ВІДДІЛІВ УККА

(Закінчення із стор. 2-ої)

коли Відд. УККА почав співпрацювати на засадах загальноукраїнських, із участю найширших кол громадянства.

Виходячи з таких засад, новобрана Управа Відділу УККА, під проводом проф. В. Гнатюка намітила цілий ряд організаційних заходів, у яких братимуть участь представники організацій та індивідуальні платники УНФонду. Кожна організація Філядельфії має виділити двох осіб для зв'язків із Управою Відділу УККА, щоб у найближчому часі підготовити й перевести спільну нараду представників усіх організацій. На цій нараді будуть обмірковуватись і вирішуватись найважливіші місцеві проблеми: переведення статистики українських емігрантів, охоплення всіх дітей шкільного віку школами українознавства, організація молоді, побудова дому для молоді чи побудова Народнього Дому, підготова і переведення весною 1963-го року маніфестації-протесту в 30-річчя штучного голоду в Україні, господарські проблеми, проблеми зовнішніх зв'язків і інформацій, збирання УНФонду, координація та пожвавлення праці місцевих організацій і т. д. Крім того, запляновано скликати в різних частинах Філядельфії громадські віча платників УНФонду.

УККА — єдина громадська і політична установа в ЗДА, де співпрацюють всі українські організації, незалежно від релігійних і політичних переконань їх членів. Ми, як спільнота, можемо існувати і діяти організовано тільки на засаді визнання спільного авторитету і принципу громадської дисципліни. Але ці ідеї мусять бути тісно пов'язані з практикою. І УНФонд є для нас найкращим покажчиком, бо в ньому бачимо в реальному насвітленні кожну українську людину: чи виконує вона свій національний обов'язок. Звичайно той, хто не виконує свого національного обов'язку, руйнує підстави нашого громадського життя. Але це не значить, що неплатники УНФонду, як дехто вважає, є свідомими руїнниками правопорядку в українській спільноті, бо УНФонд у нас ще недостатньо спопуляризований, а збирачі УНФонду багатьох українців своєю акцією ще не охопили.

УНФонд має для української еміграції дуже велике значення, бо він дає матеріяльні засоби для незалежної політичної праці УККА і є добрим організаційним чинником на внутрішньому відтинку. Кожний платник Фонду вносить частину своєї праці в наше громадське і політичне життя, стаючи його активним членом.

Всі збирачі і члени Управи Відділу УККА не одержують за свою працю ніякої винагороди, працюючи вечорами або у неробітні дні з громадського обов'язку. Вони потребують моральної підтримки у цій своїй праці збоку свідомого громадянства. Кожний українець повинен цікавитися і знати, чи виконав його сусід свій національний обов'язок, і нести за це моральну відповідальність.

Лише спільними зусиллями можна встановити лад у своїй громаді. А коли це буде досягнене у всіх українських громадах у ЗДА, то це матиме позитивний вплив і в ділянці організації українців у всьому світі.

З проводу одного оголошення

Віддавна в американському часописі „Таймс" за кілька тижнів перед Різдвом появляється рубрика, в якій жертвенні американці складають з нагоди Різдвяних свят пожертви для бідних. Ті пожертви доходять до соток тисяч долярів. І дивно, ніхто з жертводавців ніколи не питає, для кого саме вони йдуть. А йдуть вони на рятунок бідних родин, для сиріт, на лікування старців, хворих, до алькогольників включно.

Також і інші часописи, крім „Таймсу", збирають пожертви на ті ж самі цілі. І коли перед Різдвом залучуємо ми радіо, то чуємо безліч різних закликів, як, наприклад: „Ваша найменша пожертва допоможе бідним дітям щасливо відсвяткувати Різдво", або: „Ваша пожертва принесе радість для сиріт", або ще таке: „Ви напевно маєте старі поломані забавки, яких не потребуєте; не викидайте їх, а принесіть на поліційну стацію, там їх направлять і подарують бідним дітям".

Так роблять американці. А як робимо ми, українька політична еміґрація?

Недавно, перед Різдвом, вичитала я в одному нашому часописі оголошення: таке то й таке Товариство влаштовує „Ялинку" для своїх членів і їх родин. Такого роду оголошень появляється перед Різдвом у наших часописах немало.

Сумом наповняється серце, читаючи ці оповістки. Запитати треба, чи у нас українців, немає бідних дітей, вдів з дітьми, безпомічних самітних старців? Яким благородним теплом наповнилося б серце не одного з нас, коли б ми вичитали в таких передрізддвяних оголошеннях, що така то й така організація влаштовує св. Миколая чи „Ялинку" для вдів з дітьми, для бідних дітей з такої й такої української школи в Ню Йорку, Шикаґо чи де там.

Чи то аж така велика радість буде для члена якогось товариства „дістати" від св. Миколая гарну краватку або для членки шовкову хустину, чи для професіоналіста або його дружини якусь дорогу, але зовсім непотрібну річ? Наскільки ж більше правдивої радости принесли б ми бідним дітям, даруючи їм „від св. Миколая" кілька горіщків, цукорків і тісточок.

Запитаєте, де шукати тих бідних дітей? Вони є всюди, в кожній нашій громаді, в кожній нашій школі, в кожній парохії.

Недавно помер в Ню Йорку один батько, лишаючи четверо дітей. Які ж мусіли бути „веселі" їх свята! Зрештою, треба вміти дивитись, треба хотіти вийти далі поза свою сферу. Христос родився не для вибранців, а для всіх. Він народився в бідній стаєнці на сіні, тож не біймося і ми понизити нашого престижу, зближаючись до бідних в часі Різдва.

Не пам'ятаю такого року, щоб перед Різдвом американські часописи не містили світлин кардинала Спелмана з маленькими дітьми на колінах, яких цей великий муж щорічно обдаровує дарунками без огляду на те, білі то діти чи чорні.

І знов насувається питання: чому так легко приймаємо ми від американців негативи, а так тяжко позитиви?

Ми, політична еміґрація, вийшли добровільно з рідного краю, щоб захищати український нарід від знищення. Як і чим ми його захищаємо? Чи може, як пише в своїй книжці одна наша письменниця з Ню Йорку, тим, що дискутуємо, скільки видати на балеву сукню, сто чи сто п'ятдесят долярів. Чи може хвальбою про удалий торт?

Такі й подібні сумні рефлексії насуваються не одній з нас. Тож ставимо собі запит: де наші провідні, ідейні жінки, яких Уляна Кравченко кликала на висоту духа, в душу яких Леся Українка вливала надію проти безнадійности? Де наші жінки та чоловіки, які будили б нашу політичну еміґрацію до серйозної застанови, а молодому поколінню, вирощеному вже в чужині, вказували шлях не до вигідного життя до забав, до моди, а до праці, до посвяти і до великих дій, яких потребує і якими повинна жити наша іміґрація!

М. Д.

Нюарк в поклоні героїням

3-го березня улаштувала Окружна Рада „Союзу Українок Америки" в Нюарку Традиційне Свято Героїнь.

В доповіді п. Л. Храплива, нав'язуючи до 50-ліття смерти Лесі Українки, поставила її в Пантеон Наших Героїнь. Хоч вона не переживала мук наших Страдниць, не каралася на засланнях, то своїми писаннями доконувала теж геройства. Під час затяжної невиличимої недуги вона творила, а платила за те тяжкими фізичними болями. У своїх поезіях і драмах вона упоминала, заохочувала, показувала на прикладах, якою дорогою нам йти, щоб досягнути найвищого нашого ідеалу незалежности України. Прегарна доповідь наче в'язала невидимими нитками слухачів з прелеґенткою. На прикінці згадала теж про виховання наших дітей в національному дусі, а це можна осягнути тільки спільною працею батьків і школи.

Слідуючою точкою був гостинний виступ хору XI-го Від. „Союзу Українок" з Трентону. В пісні Китастого „Привіт Батьківщині" лучилися бадьорі нотки надії з глибокою тугою за Рідним Краєм. М'яко і тужливо лилися слова пісні, що переносили нас в думках до того нашого далекого краю, „на ясні зорі — тихі води, де над ставом дрімає гай". Трентонський хор володіє гарними голосами, а відрадним явищем є молоді сили, що включилися до хору. Диригентка п. І. Бованко, дочка відомого диригента проф. Р. Шипайла, б. отамана УГА, перейняла по батькові хист до управи хором.

Особливої святочности і блиску додав Академії виступ нашої відомої піяністки директорки Дарії Гординської Каранович, що чарувала слухачів прекрасною грою.

Ще один блискучий момент на програмі свята: виступ співачки нюйорської опери п. Марти Кобрин - Кокольської, що виконала Ст. Людкевича „Ой вербо, вербо", А. Рудницького „Мати" та Стеценка до слів Лесі Українки „Контра спем сперо". Прекрасне драматичне сопрано п. Марти віщує їй велику та світлу будучність. Супровід фортепіяновий спочивав у руках незрівняної акомпаніяторки п. проф. Г. Клим.

Добре презентувалися злучені хори 11-го і 28-го Відділів „СУА" Під дириґентурою п. Оксани Согор - Тарнавської, відомої солістки львівських хорів, відспівано Барнича „Поклін героїням", під управою п. І. Бованко пісню Колісниченка до слів Лесі Українки „Ой не зникли золотії терни". Хор звучав добре, хоч обидві диригентки різняться темпераментом, що завжди передається хорові.

Була інсценізація п'єси Л. Українки „На руїнах", у виконанні артистів українських театрів, які діяли на Рідних землях, доповнені аматорами з Трентону. Під умілою режисурою артистки Людмили Сердюк інсценізація випала добре.

Закінчив свято хор 28 Відд. СУА з Нюарку бравурною піснею О. Бобикевича „Живи Україно". Акомпаніямент хору обняла дир. Д. Каранович.

Співом національного гимну завершено свято.

Свято пройшло з великим успіхом при заповненій залі громадянством Нюарку і околиці, чим доказано, що пам'ятаємо про наших Героїнь, які погинули, або ще караються у великій тюрьмі народів.

Учасник

В четверту річницю . . .

Здається річчю природньою, коли людина відходить від нас в кращий світ. Одні відходять, і біль за ними, спомини про них проходять скоро і непомітно. Відхід деякої людини, навіть неспорідненої з нами залишає, крім великого жалю і болю, ще і спогади про велику втрату.

До таких людей належала і наша незабутня Маруся Лебедева - Валійська. Вже четвертий рік, як її не стало серед нас, серед тих, що знали її ближче, для котрих Маруся в тяжких хвилинах нашого незавидного еміґраційного життя завжди знаходила слово розради і потіхи. Для тих, що перебували у Варшаві, не було, здається, ні одної імпрези, де б Маруся не виступала, де б вони не насолоджувались її співом, і не подивляли її милого щирого усміху.

Вона завжди спішила до Варшави та ніколи не відмовляла участи в наших національних святах та різних добродійних імпрезах. Її завжди найбільше тішило, коли імпрезу влаштовували в користь наших найменшеньких. Тоді Маруся перероджувалася, ставала як дитина, раділа, сміялась, тішилась і щастю її не було кінця. Маруся часто говорила: „Я, в дітях бачу свою рідну Полтавщину, Дніпро, свій рідний та близький мені Кременчук, я живу ними, я молодію з ними, я плачу з ними і сміюся. Які вони всі мені близькі і рідні. Скільки в них тепла і радости!".

Останні роки перед другою світовою війною вона зі своїм чоловіком генштабу полковн. Аркадієм Валійським перебувала у Варшаві. Їх скромне але миле помешкання завжди було притулком для подорожніх, замучених і голодних. Хто шукав не тільки відпочинку фізичного, але і духового, завжди знайшов його у панства Валійських. Вона завжди весела і усміхнена зустрічала вас як свого рідного, близького. Щоб вас не боліло, вона своїм теплим і щирим словом потішила вас. Це було в неї таке природне, таке людяне і таке щире.

От чому згадуємо про неї в четверту річницю, коли вона відійшла від нас в кращий світ. Ми не забули про неї, про її любов до нашого Рідного Краю, про щире, миле слово, про завжди милий усміх і надлюдську доброту до ближніх.

П. С.

Д-р Вол. Безушко

Як писати українські імена і прізвища по-англійському?

На цю тему чимало дискутується, а кінчається тим, що пишуть їх по-польському, вважаючи це ще і патріотичним подвигом. Галичан наслідують уродженці Східньої України і буковинці. І так маємо Tkaczuk, Kalytowski (або Kalytowskyj). Чомусь латинське „У" дуже припало до вподоби і воно обов'язково мусить передавати по-англійськи наше „и", в той час, як воно найчастіше передає „ай" (sky).

До Америки діставалися люди з конечности, і, як такі, в першій мірі старалися достосуватися до обставин. Коли сюди приїздив польський маґнат, то його записували так, як він того бажав. Пани плебеям імпонували і імпонують. Робітникові вписували ім'я по-польському, бо так звичайно його вписувано в документах, що ними він міг виказатися.

Він сам, а вже діти в більшості, достосували пізніше транскрипцію прізвищ до англійської мови. Імена зміняли за прикладом винесеним зі школи: Іван — Джан; Микола — Ник і т. д. Нова еміґрація, в більшості з людьми вже не молодими, також мусіла достосуватися, щоб жити.

Правда, ніхто не примушує, щоб достосуватися, але централізаційна тенденція висить в повітрі і ви мусите слухати голосу життя. Патріотом легко бути, коли працюєш в українській установі. На фабриці робітники легко дочіпляться до вас, що ви москаль, бо ім'я ваше Vladimir, і тому вас треба берегтися. Робітник волі зміняє на Walter. З прізвищами виходило замішання. Коли „патріот" писав прізвище по-польському, то слушно уважали його поляком. Вимова його прізвища не задовільна, бо американець не обов'язаний знати азбуки чужих мов.

Коли б в краю поселення ми жили компактно, то тоді можна б застосувати принцип — імена транскрибувати з української мови, от „Іван" — „Ivan". Але і тут прочитають „Айвен". (Це значить, що імен ані зміняти, ані перекладати). Прізвища у передачі достосувати до англійської вимови.

Наприклад „Желехівський" ми б передали через „Zhelekhivskiy". Це саме можна робити, цитуючи в літературі — імена і прізвища.

Один учений рекомендує передачу „Михайло Грушевський" через „Mykhaylo Hrushevsky" — це його погляд. Ми думаємо, що краща була б передача через „Mikhaylo Hrushevskiy" *). Але це не значить, що треба сперечатися за цю передачу. Перша з них може бути задовільна.

Інший учений пише польські імена і прізвища так, як їх пишуть поляки. (Цього собі бажають поляки). Але поляки не можуть приписувати правила англійській мові. Англієць, необізнаний з польською мовою, прочитає „Maciej Królik" як „меседж кроулик", а не „мацєй крулік". Отже яка користь з польської ортографії в англійській мові?

А як роблять англійці, приймаючи чужі слова, наприклад: Jesus Christus? Вимова цієї назви у них: „Джізес Крайст" — отже деформовано, згідно з правилами англійської вимови. Коли б вони застосували фонетичну передачу, то деформування було б видне на письмі, а так маємо її тільки у вимові. — Ми не радили б стосувати тут примус. Очевидно поради давати можна. Вважати, щоб справа не кінчилась огірченням. Треба вирощувати любов до свого рідного так, щоб голос еміґрації тепер і намайбутнє полегшив долю батьківщини в примуванні до свободи. Український еміґрант не повинен ніколи забути за свій рідний краю.

*) Див. „Нові Дні", Січень 1963: Вадим Турчин, Кірка з Есі чи подоляночка з України?

ПОДЯКА

Не маючи змоги відповісти на численні листи, надіслані мені з нагоди ювілею 35-ліття моєї наукової праці, оцим складаю мою сердечну подяку Українським Установам, Церквам, Високопреосвященним Владикам і окремим особам — духовним і світським, які вшанували мене щирими привітами й сердечними побажаннями. Окрему подяку складаю Філологічній Секції НТШ у Ню Йорку та Об'єднанню Українців у Вашинґтоні, Групі УВАН і Осередкові НТШ у Вашинґтоні за урядження з нагоди мого ювілею окремих урочистих наукових конференцій.

П. Ковалів

Приф. Грановський і Віра Річ відзначені грамотами УВАН

15-та Шевченківська Сесія УВАН у Канаді відбулася 10-го березня в приміщенні Українського Народного Дому в Вінніпезі. Сесію відкрив і проводив нею проф. Яр. Рудницький, голова УВАН у Канаді. На початку Сесії проголосив він признання двох Почесних Шевченківських Грамот, одну проф. Ол. Неприцькому - Грановському за його працю над поширенням Шевченкових ідей на терені ЗДА й другої панні Вірі Річ із Лондону, Англія, за її працю над перекладом Шевченка на англійську мову. Проф. Грановський прийняв грамоту особисто, а в імені панни Річ прийняла грамоту пані О. Войценко, що відчитала при цьому письмо від панни Річ. Після складення привітів від словацьких культурних установ о. д-ром И Рекемом (по-словацькому) та від Білоруського Наукового Інституту п. М. Сільвановичем (у білоруській мові) проф. Грановський як доповідач-гість виголосив доповідь про „Націотворче значення Шевченка". Панове інж. М. Севериненко й М. Гнатів віддекламували Шевченкові поезії. З нагоди Сесії відбулася вистава нової Шевченкіяни. Не вважаючи на низку інших імпрез, велику залю Народного Дому, що її прикрашував портрет Т. Шевченка роботи проф. К. Антоновичевої, виповнила публіка вщерть. Після закінчення Сесії члени Президії УВАН із гостем із Міннеаполісу їздили під пам'ятник Тарасові Шевченкові на площі Манітобської Леґіслятури, щоб скласти поклін Генієві України в роковини його смерти. (Б. Г. С-р)

МИХАЙЛО ВІВЧАР

(Посмертна згадка)

Помер мій спонзор, що допоміг мені дістатися зі скитальщини до ЗДА. Був ним бл. п. Михайло Вівчар, народжений у квітні 1905 року в Ходачкові Малім на Тернопільщині, як другий син Олександра і Марії з Недошитків, селян на Поділлі.

Як багато інших так і бл. п. Михайло шукав долі за морем наперед у Канаді, а перед другою війною переселився з Канади до ЗДА, де вже був осівся його рідний старший брат Франко Вівчар. Був він людиною дуже спокійної і працьовитої вдачі, не забував ніколи ані своїх батьків, ані родини, яким постійно матеріяльно допомагав, не забував також рідного села і односельчан, яким допоміг побудувати Народній Дім в Ходачкові і то власними пожертвами та збіркою пожертв від осілих тут односельчан.

Зараз по другій світовій війні він один з перших почав розшукувати свою родину і як ще не було поштової сполуки, то він якось через Швайцарію віднайшов серед скитальців свою рідну сестру п. Марію Попадинець, що з мужем Дмитром і трьома малими дітьми перебувала в таборі для переміщених осіб у Ляндеку (Австрія). Від неї він довідався, що на скитальщині є багато родин, що бажали б дістатися до ЗДА, але не мають тут нікого ні родини ні знайомих, що могли би їм в тому допомогти. Він вислав потрібні документи для кількох українських родин, а між іншим і моїй родині. На ті документи я прибув сюди і Небіжчик був першим, що мене привітав у нюйорському порті, хоч до того часу він мене ані не знав, ані не бачив. Він подав мені допомогу, приймив до своєї хати мою родину і порадив мені, як почати нове життя на новій землі.

Був він людиною високої вродженої культури, багато читав, всім цікавився і не було випадку, щоб відказав колинебудь дати пожертву на народні цілі, чи на потреби Церкви. Був він постійним платником до НФ при УККА, членом-пайщиком Українського Народного Дому в Ню Йорку, членом УНС Відділ 204, багатьох інших установ та парафіянином Української Православної Церкви св. Володимира при 82 вул. Захід.

Помер бл. п. Михайло Вівчар, заосмотрений Найсвятішими Тайнами, по довгій та важкій недузі (пістряк) 26-го лютого, а похоронено його 3-го березня 1963 р. з похоронного заведення П. Яреми до церкви св. Володимира, звідти на цвинтар Оливна Гора в Ню Йорку.

На похоронній зустрічі зібрані родина Покійного, приятелі і знайомі підкреслювали його добрі прикмети як чоловіка, тата, брата, людини громадянина-українця, а щоб вшанувати його пам'ять ділом пожертви на народні цілі, приявні на мій поклик зложили на побудову пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні суму 110 долярів.

Ось жертводавці: В. Балабан (з Юстону) 20 дол., по 10 дол.: Текля Вівчар, С. Мартюк, Настя Вівчар. 6 долярів Дмитро Попадинець (з Монтреалю), по 5 дол.: Ф. Недошитко (Лонґ Айленд), Вівчар Франко, Мих. Волинець (з Трентону), Вол. Федик, Евелина Вівчар, Емілія Вівчар, П. Карпів, по 3 дол.: А Сахман, по 2 дол.: Іван Гнатюк, Долорес Лумпе з дому Тураш, А. Шкодинська, П. Федорів, М. Рінк, В. Харкун, по 1 дол.: М. Влас, Г. Прус, Гр.. Влас, А. Балабан.

Нехай цих кілька слів признання і щирого спогаду про гарну і добру людину буде тою квіткою на свіжу українську могилу на американській землі та потіхою для родини пані Теклі дружини, Евелин і Емілії дочок (одружених), Франка Вівчара брата, та сестри Марії Попадинець, двох унуків, які бл. п. Михайло Вівчар полишив у глибокому смутку.

Сильвестер Мартюк

50-річчя першого Товариства Українських Січових Стрільців

У пресі читаємо про приготування до ювілею збройного виступу УСС, 1914 - 1964, але вже сьогодні слід би відзначити ще ювілей первопочину стрілецької ідеї, яка оформилася в основанні першого Товариства Українських Січових Стрільців.

Як прийшло до цього ?

1908-ий рік, анексія Австро-Угорщиною Боснії і Герцеговини, а відтак 1912-ий рік, війна Сербії, Болгарії і Греції проти Туреччини, вказували на те, що Росія готовиться до війни з Австро-Угорщиною, щоб в першу чергу дістати в свої руки західньо-українські землі. Хоч українці вели затяжну боротьбу з поляками, все ж таки мали деяку свободу, свої освітньо-культурні організації, своїх послів в віденському парляменті і в галицькому соймі.

„Січі" і „Соколи" були тільки руханковими товариствами і не могли організувати громадянство на військовий лад. Події наглили, щоби мати вже зовсім військового характеру товариства. Маючи адміністрацію Галичини у своїх руках, австро-польський намісник, як і все польське громадянство, й чути не хотіли про українське військове товариство. Самі ж поляки мали два військові Союзи, крім руханкових „Соколів" — Пілсудського „Стшельця" і „Народови Звйонзек Стшелецкі", під впливом вшехполяків.

Австрійський намісник, польський патріот, два рази відкинув оригінальний проєкт статуту тов. УСС, який вніс посол д-р Кирило Трильовський. Не було ради, він предложив тоді дослівний переклад статуту польського „Стшельца" і намісник мусів його затвердити!

18-ий березня 1913 р. у Львові — це знаменна дата в історії України, бо в тому ж дні, основуючи перше Товариство Українських Січових Стрільців, українці нав'язали нитку славної збройної традиції, яку перервала цариця Катерина II, знищивши Запорізьку Січ в 1775 р.

Кошовим першого Тов. УСС став відомий громадський діяч д-р Володимир Старосольський, осавулом Іван Чмола, який вже давніше пропагував стрілецьку ідею між студентством; студенти й були в переважній частині членами того товариства.

Незабаром засновували у Львові Тов. УСС II, на кошового якого вибрано енергійного студента прав Романа Дашкевича. Йому вдалося згуртувати в цьому товаристві кілька сот робітників, частину студентства і службовиків українських інституцій. В приміщенні Повітової Січі відбувалися теоретичні виклади на військові теми і практичні вправи з зброєю. Весною 1914 р. влаштувало Тов. УСС II (Дашкевич) враз з „Січами" львівського повіту великі військові маневри на передмістю Львова Кайзервальді, якими приглядався відпоручник австрійського львівського генер. штабу. Опісля всі січовики, частина з них з крісами, перейшла головними вулицями Львова, що викликало одушевлення серед українців, а неприховану лють серед поляків.

На провінції належали до найдіяльніших Товариства УСС в Сокалі (Осип Семенюк, пізніший сотник УСС й Осип Демчук, пізніший четар УГА), в Яворові (Харамбура), в Бориславі (Левицький, Клим Гутковський, пізніший сотник УСС, Гриць Коссак, пізніше полковник УСС) й ін.; всіх товариств УСС перед війною було 96 і напевно вся Східня Галичина була б ними вкрита, якби не вибухла війна! При Українськім Січовім Союзі була стрілецька секція, якою проводив Дмитро Катамай. Він визначався добрим організаційним хистом, м. і. відома стрілецька шапка-мазепинка була його ідеєю. В грудні 1913 р. Тов УСС в Сокалі і „Січ" повіту відбули військові маневри і вже тоді вперше українці виступили з зброєю в руках, вперше по віках примусової мовчанки !

Незабутніми залишаться моменти під час Здвигу „Січей" і „Соколів" у Львові 28-го червня 1914 р., коли то вся західньо-українська спільнота віддавала шану своєму національному Пророкові Т Шевченкові, з нагоди його сотих роковин народин! Бракує слів, щоб описати нечуваний ентузіязм десяток тисяч українців на вид не тільки карних лав „Січовиків" і „Соколів", в поході головними вулицями городу князя Льва, але й Українських Січових Стрільців! Це вже марширувало українське військо з крісами в руках! А як сотня УСС з Борислава під командою Клима Гутковського розвинулася в розстрільну на площі „Сокола - Батька", масами глядачів опанував шал радости. В очах багатьох були сльози радости.

Стрілецька ідея замінила січову. Вона перетворилася в чин, сталася зародком новітньої української збройної сили! У півсторіччя заснування першого Товариства УСС згадаймо його творців, співробітників і послідовників!

П. Т.

Відбулася друга Середньошкільна Конференція СУСТА

Члени панелю, зліва направо: Оксана Тимчук, Микола Дуплак, Надя Тимчук і Любомир Зобнів.

Трой, Н. И. — Заходом Комісії Середньошкільних Справ при СУСТА відбулася 9-го лютого у м. Трой, Н. И., в Ренсселір Політекнік Інститут в Трой Білдінґ, Друга Середньошкільна Конференція під кличем „Кожна освічена одиниця — це скарб народу!". Доповідачі в панелю п. з. „Українські студенти України" зреферували сучасну діяльність патріотичної української молоді СССР та підкомуністичних країн. Перший панель „Кво вадіс середньошкільна молоде?" викликав ширшу дискусію та був присвячений обговоренню студій у коледжах і університетах, щоб приготовити нашу середньошкільну молодь до студентського життя, поінформувати її та включити в українські студентські організації. Ліда Величко, Ігор Гапій, та Володимир Прибила провадили цей панель зорганізований УСГ Сиракюз. В Другій Середньошкільній Конференції СУСТА брали участь понад 70 середньошкільників, студентів, та гостей з осередків Філядельфія, Боффало, Сиракюз, Балтімор, Енн Арбор, Ютика, Коговз, Трой та Ню Йорк. Вечером відбулися в сусідньому Коговзі в Українському Домі — „Студентські Вечерниці", під час яких вибрано студентку Роксоляну Вілас, на королеву та Лесю Майкевич, на принцесу.

Загальні збори Відділу СУА в Джерзі Сити, Н. Дж.

Звичайні загальні збори 11-го Відділу СУА відбулись 24 лютого у власній домівці в приміщенні Народного Дому в Джерзі Ситі під проводом голови Окружної Ради СУА п. Ірини Падох. На зборах вибрано управу Відділу в такому складі: голова — Богдана Грицай, заступниці — Марія Білозор і Варка Бачинська, секретар — Наталія Клапіщак і Лідія Величківська (заступниця), скарбник — Олександра Княжинська, імпрезові референтки: Галина Білик і Надія Кравчук та Анна Одуляк (до помочі), культ. освітні: Ірина Качмарська і Олександра Княжинська (до помочі), організаційні: Людмила Могуча і Марія Мухин, суспільна опіка — Юстина Попович, господарська — Анна Карий, пресова — Марія Білозор.

Контрольна Комісія: голова — Марія Турко і члени — Дарія Яременко та Олена Назар.

На закінчення зборів відбулася товариська гутірка при чайку, в якій обговорювано працю організації.

Марія Білозор,
прес. реф.

Річні загальні збори УЛТ-ва ПА Відділ — Торонто

Третього березня відбулися річні загальні збори УЛТ-ва Пі. внічної Америки в домі УНО при 297 Коледж Стр. Після відкриття зборів та привітання присутніх і представника головної Управи д-ра М. Зарицького з Ню Йорку д-ром В. Деберою, вибрано предсідником зборів д-ра Р. Цурковського та писарем д-ра О. Волощука.

Збори привітав д-р М. Зарицький, який і є головою-електом Головної Управи.

Від уступаючої управи звітували д-р В. Дебера — голова, д-р В. Соханівський — секта д-р Г. Шиманський — скарбник. Після ширшої дискусії над звітами на пропозицію голови контрольної комісії д-ра О. Шкляра уділено абсолюторію уступаючій управі.

До новообраної управи ввійшли: д-р П. Глібович — голова, мґр Е. Гуцуляк — заступник, знов переобрані на секретаря д-р В. Соханівський та др Г. Шиманський на скарбника. Організаційним и д-ри: М. Остафійчук - Монацький та Ф. Мельник, членом упр. д-р Р. Цурковський. Контрольна Ком. д-р А. Федина, д-р М. Мицик та д-р В.Дебера. Делеґатами до КУК д-ри Мельник та Манацький. Збори були вдячні Головній Управі за прибуття д-ра М. Зарицького з Ню Йорку на збори. Після подяки за вибір др-ом Глібовичем збори закінчено. Присутніх було 26 осіб.

Д-р В. С - кий

Голова УНРади в Шикаґо

По кількамісячній перерві, спричиненій недугою серця, повернув голова Української Національної Ради інж. Осип Бойдуник до праці і виїхав до Канади. В дорозі до Канади вступив він до Шикаґо, щоб закінчити розмови, започатковані під час першого побуту у вересні 1962 р., зв'язані з концепцією мобілізації сил.

24-го лютого відвідав голова УНРади на запрошення Український Публіцистично-Науковий Інститут і виголосив перед приявними кільканадцяти членами Інституту на чолі з його головою д-ром Томою Лапичаком слово про важливість Інституту з його завданнями, які є такі потрібні для визвольних змагань українського народу, а зокрема для дипломатичної акції на міжнародному форумі. Він зложив Інститутові побажання якнайкращих успіхів в його дальшій праці.

В тому самому дні вівідав інж. Бойдуник виставку образотворчого мистецтва, влаштовану нашою відомою і славною мисткинею Марією Гарасовською Дачишин з нагоди 85-річчя Олени Кульчицької. На виставці можна було оглянути мистецькі твори не лише Олени Кульчицької, але й Марії Гарасоької - Дачишин, Анни Калимон, Ірини Несторович, Михайлини Ольшанської - Несторович і Оксани Теодорович.

В понеділок 25-го лютого відбув він довшу і основну розмову з головою Українського Публіцистичного Інституту д-ром Томою Лапичаком про можливості, засяги і форми співпраці Інституту з керівними - виконавчими. органами Д. Ц. Української Народної Республіки в екзилі, зглядно про можливості, щоб користали з праць Інституту.

26-го лютого відлетів голова УНРади до Едмонтону в Канаді, де на 3-го березня був підготований виступ з доповіддю про Мобілізація сил.

При кінці березня вертається голова УНРади до ЗДА, і по влаштованій Представництвом ВО УНРади і Організацією Державного Відродження України з Братніми Організаціями в дні 6-го квітня нях Українського Народного ня Ккраїнського Народного Дому в Ню Йорку, від'їде до Европи.

В. М.

Короткі вістки

• **Лондонська преса** кепкує з Америки, що З'єдинені Держави, відмовивши Британії ракиту „Скайболт", що страшенне заворушило було англійську публічну опінію, „загарбують" тепер — Винстона Черчила. Конґрес, як відомо, почав процедуру для надання Черчилеві почесного американського громадянства. Англійські газети запитують, чи американці не жадатимуть від Черчила, щоб він перестав курити гаванські цигара, які ніби в очах деяких американців можуть символізувати прихильність до Куби Кастра.

• **Китайські комуністи** скріпили кордонні сторожі від сторони Гонґ Конґу та португальської колонії Макао, щоб не допускати аґентів Вільного Китаю з Формози. Ці заходи потверджують вісті, що на терені комуністичного Китаю зростає партизанський рух проти режиму.

ТАРЗАН, ч. 5000. Збожеволілий леопард!

Тарзан вернувся в розшуках за Франсесою Фостер.

Він перейшов через найближчий коридор, через той, що він до тронової кімнати презервера . . .

І там знайшов жінку, яку рком притримував, внаслідок пожежі збожеволілий, леопард, який ричав.